

«POBL VREIZH»

B.P. 304

29273 BREST-CEDEX

Koumanantou

Boutin : 10 lur

Skoazell : adaleg 20 lur

C.C.P. 2746-79 Rennes

EBREL 1976

NIV. 75

1 LUR

POBL VREIZH

HA MAD EO HADLODENNAN ?

(gweled pajenn 3)

TRANS- OCEAN

UR

GWALL HANW !

D.R.

(gweled pajenn 2)

TRANSOCEAN UR GWALL HANW !

D'ar 4 a vis Meurzh eo bet gouezet gant tud Vrest penaos e oa kouezet Dabaghian e-barzh ar vouilhenn, Dabaghian, pennrener usin **Transocéan**, ar rustañ patron bet gwelet biskoazh dre amañ, unan hag a ouie an tu da dousañ e zeñved, micherouresed usin-pirat **Transocéan**. Ya, Dabaghian, o vont kuit sammet gant an dle. Ha pebezh sac'h dle ! Pewar milion warn-ugent a lurioù **newez**. Ya, graet freuzh-stal gant **Transocéan** !

Mad eo dimp, ur wech c'hoazh, dont en-dro war istor usin **Transocéan** Brest, un usin hag a zo ur skwer eus stad goloniset hon bro.

Daou-zeg vloaz zo dija eh embann UDB penaos e vez graet gant Breizh evel ur vro goloniset. Daou-zeg vloaz zo dija eh embannomp ur slogan ha ne blij ket d'an oll : Breizh = koloni (pe : Breizh = trevadenn, e brezhoneg bras, mar kavit gwelloc'h). Daou-zeg vloaz zo e oa dija bec'h war ar Vretoned o klask labour e-barzh o bro, hag e save trous a-lies diwar goust kement-se. Lakaad a reas pennoù-bras ar vro-mañ juloded Vreizh (emmañ ase c'hoazh), lakaad a rejont en o soñj goulenn ouzh pennrenerien ar Frañs teurvezoud teuler ur sell leun a duez war ar «C'hornog-pellañ»-hont, evel ma lavare Debré. D'ar c'houlz-se, dres, e oa De Gaulle ha Debré e penn an traoù : pebezh marewezh venniget ewid an UDR ! Ha setu e voe embannet penaos e oa an traoù o vont da chañch : kasset 'vefe usinoù da Vreizh, digreisennet 'vefe an traoù ?

Gwir eo e teuas un nebeudig tud da staliañ usinoù dre amañ... Med pessort usinoù ? Ha perag o c'hass beteg Breizh, tre ? Usinoù-pirat, setu pezh e oant (gant UDB eo bet savet ar ger «usin-pirat», o komz eus **Transocéan**, end-eeun). Petra eo un «usin-pirat» ? Un usin aes tre staliañ anehi, dre ma ya en-dro gant nebeud-tre a veikanikoù, gant ur postañ dister, ha dreist-oll ar sort usinoù e c'heller kaoud tud da vont da labourad e-barzh diouzhtu, hag e c'hell, ar patron gounid braw diwarne heb gortos gwell bell ! Rag tud o klask labour, n'eo ket se a ra diouer da Breizh, hag an dus-se, dre ma n'int ket desket war dachenn ar sindikadoù na war heni lesennoù al labour, n'eo ket diaes sujañ ha gwaskañ anehe, didruez. Ur bern tud zo bet deuet da labourad en usin **Transocéan**, merc'hed dreist-oll, peogwir e oa **Transocéan** un usin d'ober dilhad. Peadra o devoa patroned **Transocéan** da vezañ laouen : reizh, fur ha sentus, prest dalc'hmad da stagañ o c'horf douzh al labour e oa micherouresed **Transocéan** ; e-pad pell n'eus bet sindikad ebed ; dister e chome ar pae ha ne vese ket paet an eurioù ouzhpenn : brigadennet e veze al labourerien, evel e-barzh ur bidouf, hag «adjudanted», tud gwashoc'h ewid chass d'ober war o zro, éa lâred eo retetidi deus an arme, deus ar jañdarmiri, pe c'hoazh tud bet er c'holonioù kozh ha boaset da lakaad an Arabed pe ar Re Zu da blegañ.

Lammad 'rae ar juloded gant ar blijadur, re Vrest dreist-oll, hag e huchent a boues-penn penaos e vefe, sur, savet mil plass-labour diwar stalidigezh **Transocéan**. Piw, er mare-se, a rae van eus UDB ? Ha koulskoude, e lârempe ne oa an afer-se nemed ur «bluff». Diskouez a raemp penaos e oa brein ha faos ar stumm-se da zigreisennañ. Roiñ a raemp da c'houde pegen stard e oa war ar vicherouresed **Transocéan**. An dud «sirius» en amzer-se, pere e oant ? Dabaghian hag e alvokad, an Aotrou Lombard, maer Brest d'ar c'houlz-se. Ha bremañ ? E-pelec'h ema Dabaghian ? Petra 'lavar an Aotrou Lombard ? Daoust hag-eñ ne oa ket ar wirionez gant UDB ?

Ya, bez e oa. En amzer-se, war **Le Peuple Breton** ha war **Le Canard Enchaîné** ur paotr, ur spered lemm dehañ, a zifenne gant e bluenn micherouresed **Transocéan** : Morvan LEBESQUE an heni a oa. En amzer-se e veze paotred ha

merc'hed UDB oc'h ingalañ o zraktoùe-tal dorioù **Transocéan** (en desped d'an «adjudanted»), pa vese echu o dewezh-labour gant ar micherouresed. Tamm-ha-tamm, e oa deuet **Transocéan** da vezañ ur simbol, un arouez, arouez an trevadenniñ, un usin ma oa enni kement si deuet diwar ar c'holonisañ : ar spont an heni a oa war ar mestr eno (war ar murioù-diavaes e oa bet skrivet, adaleg 1970 : **Transocéan** = **bagne**) ; un usin e oa ma vese kavet enni, e-leizh, micherouresed o sevel a-du gant ar patron, o nac'h bezañ sindiket, o sevel a-eneb da vicherouresed all. **Transocéan**, un digarez kàer ewid Dabaghian da rastellad milionoù e gis «primoù digreisennañ», netra da baeañ gantañ e-pad bloawezhioù e-keñver aotre-kenwerzh (patente), braw dehañ staliañ e usin war un dachenn hentaouet (terrain viabilisé) hag all, hag ouzhpenn gwarantet dehañ e amprestoù. Sed ase un usin hag a ziskouez splann pebezh ezomm bras a blasoù-labour o deus ar Vretoned, ma c'hellont assantiñ mont da labourad en ur sort usin, kentoc'h ewid chom dilabour. Sed ase an digreisennañ hag an industrioù gwarantet deomp gant pennoù-bras Paris, gant re ar vro-mañ ha gant ar batroned divro (a sort gant Dabaghian) : ne gempennont deomp nemed doareoù labourad ur c'holoni.

Hag e krogas ar stourm neuse, da badoud pell. Alies e voe roet lamm d'ar sindikalisted ; a-lies e voe skarzhet ur bern micherouresed er-maes, kuit a labour, en desped d'al lesenn. Mouget e vese, ingal, mouezh ar sindikalisted, med ar re-mañ a zalc'he, da stourm kaloneg ha divrall, ha da roiñ da intent d'ar micherouresed e oa red dehe derc'hel penn...

Ha bremañ neuse ez eo echu ar c'hoari : ema **Transocéan** en e washañ, graet en deus Dabaghian, freuzh-stal. E Mezheven 1975 dija e roemp da c'houde ar pezh a zo c'hoarvezet. Roiñ a raemp da c'houde iwe e klaskfe Dabaghian lakaad ar bec'h war labourerien Vreizh. Graet en deus. Ha bremañ, petra 'chom eus promessoù ar juloded ? Ped plass-labour a chom, deus ar re 'oa bet savet ? Ac'hubet (okupet) eo an usin gant ar micherouresed, med emae o klask en em zisober diouti. Petra 'vo graet ganti ? Ped gwech eo bet aet Dabaghian a-eneb d'al lesenn ? Hag ar gwir-torret ? Hag ar floderezh ?

N'eus ket bet roet lamm da vad da z-Dabaghian. Ewitañ ez eo echu abadenn Vrest, ha n'eo ket diwar e goust. Ewid ar Vretoned avad e chom war o staoñ blas c'herw an direizh... Dont a raio koulskoude mare an taol-digoll, hag abretoc'h ewid na gred da lod.

GERIOU DIAES DA LOD

Freuzh-stal : faillite ; **ar juloded** : les notables ; **ar C'hornog-Pellañ** : l'Extrême-Ouest ; **marewezh** : époque ; **digreisennañ** : décentraliser ; **ur postañ dister** : des investissements légers ; **brigadennet** : embrigadé ; **bidouf** : prison ; **ur plass-**

labour : un emploi, un travail ; **stalidigezh** : installation ; **arouez an trevadenniñ** : le symbole de la décolonisation ; **divro** : apatride ; **gwir-torret** : passe-droits ; **floderezh** : fraude ; **direizh** : injustice ; **taol-digoll** : revanche.

HAG A-NEWEZ ?

UDB

ER BOTADEGOU- -KANTON

MELOU 11,17 %

e Uhelgoad

ROUGER 7,85 %

e Roazon

KERVOAS 6,56 %

e Lanuon

LE GRILL 6,32 %

en Alre

MORVANNOU 5,48 %

e Brest

e Montroules	Andrew KORNET	2,64 %
er Faoued	Erwan EVENOU	2,59 %
e Gwenn-Ran	Aldrig RUSSON	2,45 %
e Naoned	Alan TASSEL	2,41 %

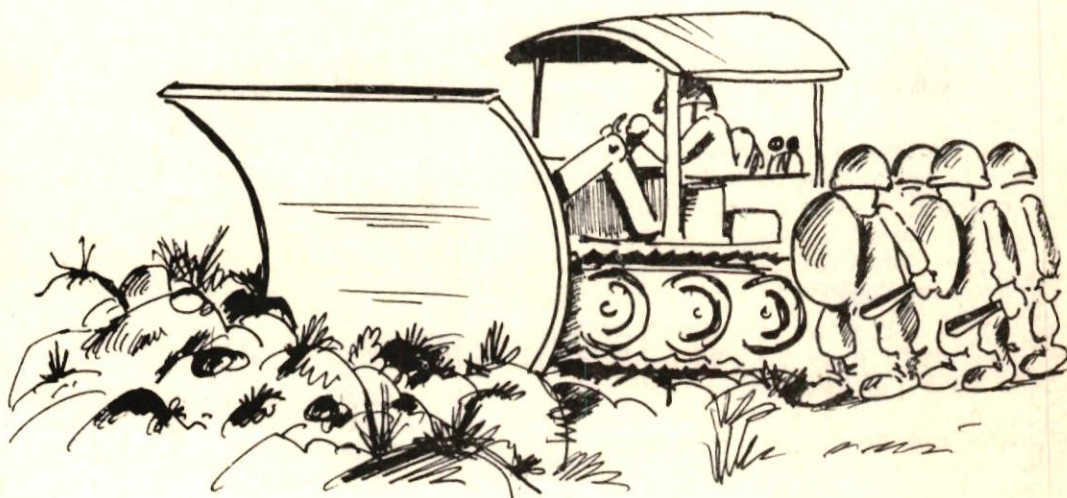
PETRA 'SONJ UDB

deus ar «Remembrement» pe an hadlodennañ-douaroù ?

Newez zu ez eus bet botadegoù kanton. Lakaet he doa UDB tud war ar renk, ha n'eo ket bet divalaw an abadenn tamm ebed ewid hon Strollad. Bet eo bet paotred UDB o kabaliñ, war-ar-maes evel e kêr. E kanton an Uhelgoad, M.E. Melou he deus eostet 11,17 % deus ar mouezhioù : un taol kàer !... A-lies e vese goulennet

digant tud UDB Petra 'soñje o strollad deus ar «remembrement», ha Petra 'rae ewid pe a-eneb an dra-se. Mad pe fall an hadlodennañ ? Kennig a a ra emsaverien kevrenn Garaes un nebeud soñjennoù war an afer.

Pobl Vreizh

Speied, Trabrivan, Plone, ha Skrignag prestig... Barzh kement parres lec'h eo bet hadlodennet an douaroù, pe esset ober, zo bec'h, trous ha bresel etre an dud a-wechoù.

Perag 'sav peisanted zo eneb ar «remembrement» ? Da zigentañ, lesenn 1941 zo fall, peogwir eo bet graet keid 'oa an Alamaned barzh ar vro, ha ne glask ket renkañ an traoù dre gâer, med aessaad labour an DDA (teknokrated al labour-douar), ha hegañ ar beisanted da chañch o farkeier.

A-wechoù iwe 'vez tamallet ar mod da glassañ an douaroù, abalamour lod n'ousont ket barzh pesort rumm lakaad o re ; lod all zo re fin hag a zastum barzh fin ar gont toud an douaroù mad, hag a lesk an douaroù brein gant ar re vihan n'int ket ewid en em zifenn !

Un dra all : frankaad an heñchoù, godronañ al leurioù hag ar porzhioù zo mad, med piw a c'honez arc'hant gant an dra-se an deiz fenos ? Antreprisoù bras, evel Rohou kent, pe Barazer bremañ. Ha seul vui 'vez brassaet ar parkeier, seul aessoc'h 'vez lakaad ar beisanted da brenañ mekanikoù ker, ha kalz re vras a-lies ewid an tachennoù douar a zo dre amañ : lakaet e vez er mod-se ar beisanted da vezañ sammet gant bernioù dle. Mougañ 'raer evel-se an tiegezhioù, ha lakad ar beisanted da vont da vewelien gant ar gapitalisted vras.

Koulskoude, hadlodennañ an douaroù ne dlefe ket boud un dra fall : lec'h eo bet

peurechuet, barzh Karnoet, barzh Poulaouen, ne vez ket kletwet kement-se a rebechoù. Ne vez ket an dud o klask kaoud heñchoù moan, na parkeier dister ha mil stlabezet ! Hag ouzhpenn, 'benn kaoud aes da ingalañ an heñchoù, 'vez red d'ar barres hadlodennañ ; anes se, 'vo ket arc'hant digant ar Stad... Nemed un dra : diheiliet zo bet re 'draoù, forzh girzhier zo bet disac'h, gwez zo bet diskaret, ken eo erru disolo ar vro, ha ne chom ket mann ebed da waskeñ ar loened pa vez awelaj. Heb kontañ an douar a ruilh d'an traoù pa vez dour bras, ken 'vez pri toud ar gwazhioù hag ar stêrioù. Ha bremañ ewid-se, e vezer krog da had-plantañ gwez da vont eneb an dra-se, med gwez sapin !! Emsavoc'h 'vije bet fregañ nebeutoc'h da gomañs.

Petra soñjal, neusen ? Ar gwellañ tra, sur-mad, eo chañch douaroù etre ameseien, en em glewed etre tud ur barres. Hag ar gwashañ tra... ober evel mewelien ha paotred ar gouarnamant : gervel pe kass jañdarmed da zifenn... ar bulldozerien 'ta da fregañ an traoù ! An dra-se zo bet diskleriet gant UDB, hag e vo c'hoazh, ma vez red.

Setu, da c'hortos lesennoù reishoc'h, hag ur gouarnamant a-fesson, NANN a lâre UDB d'an drafikerien douar, d'ar varc'hadourien mekanikoù, da baotred an arc'hant bras, ar labour-douar kapitalist, NANN d'ar C.R.Sed war-ar-maes ! Ha YA d'an hadlodennañ gant ma vo ar beisanted toud, pe kasimant toud a-du gant se, gant ma vo klasset an douaroù ha renket an traoù dre delegeed, ha dre gâer !

DANVEZ-PREDER

DIWAR

CONNOLLY

Unan eus hon c'hamaladed eus UDB, dezañ Efflamm g-Kervilio da hanw-pluenn, a zo o paoues embann e-barzh **Al Liamm** un droïdigezh vrezhoneg eus **Erin's hope**, bet skrivet e 1897 gant JAMES CONNOLLY, ken uhel e vrud e-toues oll demokrated Iwerzhon.

Ganet e 1868 e Din-Edin (Bro-Skos), en ur familh baour a Iwerzhonis divroet, CONNOLLY a zo bet fuzuilhet gant ar Saoson war-lerc'h emsavadeg Pask 1916 e Dulenn. Stourmet en doa e-pad e vuhez ewid labourerien Iwerzhon.

«*Meur a dra a ra dibarder CONNOLLY, herwez Efflamm g-Kervilio. Micherour e-toues ar vicherourien n'en deus ket en e vuhez a droc'h etre ar preder hag an ober. Labourer dorn, ez eo koulskoude ur sokialour stummet; studiet en deus prederourien ar stourm broadel en Iwer-*

zhon, Marks, marksourien e amzer, Lissa Garay, ekonomiezh, ha desket en deus alamaneg, galleg, italianeg, esperanteg, un tammig gouezeleg. Lenin e-unan a zalc'he kont eus ar pezh a rae hag a soñje CONNOLLY. Broadelour diblegus ha kristen-tre, marksour hag idealour war un dro en deus klasket liammañ en un doare poelleg dre e vuhez hag e breder, sokialouriezh, broadelouriezh, kristeniezh. Ase emañ talvoudegezh CONNOLLY. Distagañ un elfenn diouzh e bersonelezh ewid gweloud nemeti a zo distruj anezi, koll ar peb donañ eus ster e vuhez». Hag an troer da genderc'hel un tammig pelloc'h, en ur bouesañ war berzhioù dibar an Iwerzhonad meur : «Gweloud en e oberenn ar pezh a zo rakwel ha lesel e wanderioù heb divlasañ e gelennadurezh; studiañ e ober, e skridoù heb klask enno muioc'h

eged ar pezh a zo, med o weloud ez eo ar pezh a seblante dislavaroù a ra o nerzh, peogwir ne oant nemed skeud ha respont dislavaroù ar vuhez, ha ne c'hellont, ha ne c'hellint morse, bezañ komprenet, mestroniet, eeunekaet, renket ha fichennet gant empenn ebed, ha pa vefe ar poellekañ hini».

(E-barzh **Al Liamm**, niv 172, paj. 374)

Talvezoud a rafe ar boan adembann **Goanag Erin**, e stumm ul levr an dro-mañ. Sur omp e vefe kavet kalz a brenerien e-toues lennerien **Pobl Vreizh**.

Da c'hortos, hon eus tennet un nebeud arroudoù diouzh troïdigezh Efflam g-Kervilio, d'hon oll mignoned da c'halloud kaoud un tañva eus talvoudegezh e labour.

* Kudenn Iwerzhon he deus, e gwirionez, gwiriziennoù donoc'h eget un disheñvelled bennag a soñj war stummoù a renadurezh. Kavet e vo hec'h orin gwirion hag he ster don er fed m'o deus an diw vroad enebour bet menosioù disheñvel-krenn war gudenn diasez perc'henniezh an douar.

(Ar pal hag an doareoù d'e dizhout)

* Bez'e voe louarn a-walc'h ar gouarnamant saos ewid merzoud ne dalveze da vann mestroniañ Iwerzhon war an dachenn bolitikel pe vroadel ma chome gant ar vroad sujez-politikel he frankis ekonomikel. N'eus ket neuse da vezañ souezhet o kavoud evel kentañ reolenn a oa rediet beb tro ar veuriad Iwerzhonad o sujañ d'assañtiñ d'an dra-mañ : gwelet e vefe douaroù ar veuriad evel douaroù prevez he rener; degemer a rafe eñ anezo evel fiziet ennañ gant ar Roueelezh hag en dazont, en defe eus he ferzh dalc'h warno...

(Au gudenn diasez)

* Heñvel e oa eta ar Reizhad Iwerzhonad ouzh an doare da weloud ar gwirioù hag an deverioù er gevredigezh a vez gwelet tagañ ken gouez hiziv an deiz gant ar renkadoù ren evel «Sokialour».

(Reizhad ar c'hlan)

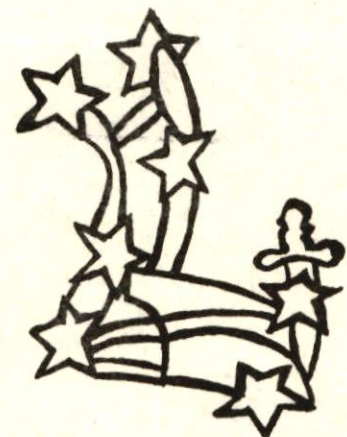
* Ar vourc'hisien Iwerzhonad hag a zeuas neuse war wel, trugarez d'o lec'hiadur er gevredigezh ha d'o deskamant evel renerien vroadelour Iwerzhonad, a denne o flass dibar er vuhez politikel eus daou abeg disheñvel-krenn ha, d'arc'hen-tañ sell, eneb. Tennañ a raent o finwidigezh eus an doare ma oant deuet a-benn d'en em silañ en ur plass e buhez kenwerzhel an «Enebour Sakson», o piaouañ e venosioù hag o tegemer e zoareoù beteg en em ziskouez alies evel ar re didruezañ eus an diw ouenn ewid kass d'e benn pellañ o gallud korvoiñ. Tennañ a raent o leveson bolitikel eus ma vesent bepred prest d'en em lakaad, en o c'homzoù, eus tu ar vroadelezh Iwerzhonad, ar pezh na dalveze en o frasennadur nemed degass annez ar gouarnamant eus Londres da z-Dulenn, ha, da heul degass en o godelloù pe e re o c'herent un darn eus ar goprou kannaded hag eus ar gounidoù tud a lesenn a oa d'ar c'houlz-se, evel bremañ, skignet e-toues ar «g-Cockneys». Gant seurt tud o terc'hel ar stur, n'eo ket souezhus o dije beb tro ar strolladoù broadelour echuet o beaj war roc'h an taol freus.

(Renkad ar vourc'hisien o tiwanañ)

* Douar ur vro a zo, ez reizh, da bobl ar vro-se, ha n'eo ket d'ur renkad bennag hebken, na zoken d'ur rummad oad hebken eus ar bobl. Perc'henniezh prevez

an douar gant ur renkad perc'henned pinwidig a zo un direizhdred e-keñver an oll gumuniezh, med ober eus ar gouerien perc'henned ne raio nemed ledañ an direizhdred-se hag hec'h aotren peogwir ne vo dalc'het kont ebed eus oll renkad ar vicherourien hag eus ar milionoù a dud bet gwechall koumanantidi ha bet kasset en abeg da veli ar berc'henned vras daved kêrioù Iwerzhon pe en tu all d'ar mor.

(Labouradegoù mac'homer ha korvoer)

* Mad al labourerien er bed a-bezh a zo an heveleb heni, gwir eo, med gwir eo iwe ez eo gwelloc'h da beb bro gounid he silvidigezh-hi dre an hentoù a glot ar gwellañ gant he fobl-hi.

(Peurzisrann)

* Tremenet eo mare ar gouerien vihan evel heni ar gapitalourien vihan, ha forzh pelec'h e vefent c'hoazh kavet, e welont ez eo dic'hallus ewito keveziñ gant mekanikoù ijinekaet ha pikol atantoù Amerika pe Aostralia.

(Broadelañ an douar)

* Ar vererien gapitalour, bountet en un hent dall dre nerzh ar c'hevezerezh, a glask en aner chom en o sav er vuhez, en ur ren un emgann disehan ouzh mistri an douar eus un tu, hag en ur waskañ didruez al labourerien c'hopret eus an tu all...

(Efedoù an aloubadeg)

* D'ar mare ma'z echu douar ur vro da vezañ e dalc'h ar gumuniezh, fiziet e mererezh an oll, ma'z echu da vezañ mad boutiñ ar bobl a-bezh ewid dont da vezañ mad prevez heniennou, d'ar mare-se e krog ar sklavelezh ewid ar bobl-se hag ar gwaskerezh ewid ar vro-se.

(Kenderc'hiñ ewid implij)

* Lesel aosadur a genober al labourerien kemer plass bresel ar renkadoù dindan ar gapitalouriezh hag ober eus ar c'hapitalour e-unan, e-lec'h ur chasseur digirieg a c'hounid, ur c'hargad o seveniñ ur garg voutin dindan renerezh an oll. Ansav da beb heni ar gwir da gaoud en un doare kevatal, tu da gass d'o fenn pellañ an oll nerzhioù ha gouestonioù a zo ennañ.

(Ur republik sokialour)

James Connolly

* Dleoud 'ra renkad al labourerien iwerzhonad en em zieubiñ, ha, en ur en em zieubiñ e tle, dre red, dieubiñ he bro. An dieubidigezh sokial a c'houlenn groñs e tremenfe an douar hag ar binvioù-produiñ eus dalc'h perc'henned prevez d'unan boutin pe a-stroll eus ar vroad en he fezh. Red eo ewid se kaoud ur reizhad kevredigezhel an demokratelañ possubl, hag o tiasezañ ar reizhad red-se e tle renkad al labourerien stourm ouzh peb stumm a ouarnamant a c'hellfe emellout e dishualañ mestroni pobl Iwerzhon war oll binvidigezhioù he bro.

(Piw eo «ar bobl?»)

«Un taol a-eneb bourc'hisien Impalaeriezh Breizh-Veur en Iwerzhon, en deus kant gwech muioc'h a dalvoudegezh bolitikel eged un taol heñvel, skoet en Asia pe Afrika.

Dialektik an Istor a ra eus ar broadoù bihan, dic'halloud enne o-unan da stourm a-eneb an impalaerouriezh, ur goell a blaena an hent d'ar broletered sokialour, ar re nemeto gouest da stourm ouzh an impalaerouriezh... Gwalleur Iwerzhon a zo bezañ bet emsavet re abred, pa ne oa ket darew c'hoazh emsavadeg ar broletered».

Vladimir Ilitch LENIN

Kendivis politikel e brezhoneg

Da geñver ur staj da zeskiñ brezhoneg, savet gant *Brezhoneg Yezh Vew* e-pad vakañsoù Pask e Bro-Landi, e oa bet diviset lakaad tud eus an diw gostezenn bolitikel (tu dehoù ha tu kleiz) da gomz etre-zo e brezhoneg diwar un nebeud dañvezioù bet dibabet gant tud yaouank ar staj. Ur benveg nemedken eo ur yezh, evel-just. Ha daoust m'hon eus kant abeg da vezañ tomm-kenañ ouzh ar brezhoneg, n'eo ket war zigarez e vez kendiviset e brezhoneg war dachenn ar politik eo e c'hellomp bezañ a-du gant tud an tu-dehoù, nag a-du penn-da-benn gant re an tu-kleiz gall kennebeud, dre ma ne sellont ket ouzh ar Vretoned evel ur wir 'bobl. Un tamm braw a hent a c'hellomp ober, sur, gant tud ar P.S. ha re ar P.C., rag, paravis deomp ema ar memes re a-eneb deomp : ar gapitalisted, ar virourien, ar gilstourmerien.

E Landi e oa tri den en hanw an tu kleiz : unan eus ar P.S., unan eus ar P.C., ha Fañch MORVANNOU, eus Burew Politikel UDB en hañw hon Strollad ; diskouezet o deus paotred an tu kleiz n'eo ket hebken e ouient divisoud e brezhoneg war dachenn ar politik, med ouzhpenn, ez eo prest re an tu kleiz da gemer ar stur e Breizh ha da gennig d'hon bro ur politikerezh o tereoud outi gwelloc'h ewid na ra heni ar galloud a-vremañ (ar pezh n'eo ket diaes, e gwirionez !). E Landi e oa ur vezh gweled re an tu dehoù, e diavaes, martese eus A. Arzel, maer Gwitalmeze (hemañ, en tu all d'ar brezhoneg reizh a zeue gantañ, a ouie difenn e soñjennoù en ur fesson deread, forzh pegen mirour ez eo a-hend-all). Ne dall ket ar boan kaoseal amañ eus ar gostezenn UDR : forzh piw pa vez gantañ war e gein an teir lizherenn-se ha pa vefe un asen, zo sur, oa sur kentoc'h da vont e-barzh ragtal. Red eo d'ar Vretoned bezañ arallekaet (*aliénés*) a-benn reiñ o fiziañs da n'eus forzh piw evel-se. Pour e vimp disklabezet eus ar ouenn-se ? Siwazh ar ouenn UDR n'eo ket braw dont a-benn anezi. Gant he «*béni oui-oui*»-ed, gant hec'h ekonomiezh o vont da fall, gant an oll gudennoù a weler berniet en-dro dehi, bez ez eo Breizh ur wir goloni, anad eo.

AR BED

en-dro dimp

Ur greisenn nukleel war vord Stêr-Liger (44)

P'o deus lakaet en o spered gounid argand gant un dra bennaked, ar pennoù bras a ra o seizh gwellañ ewid tizhoud o fal. Jeu a zo bet dija e lec'hioù all, setu perag e reont goustadig.

An E.D.F. en deus pedet konseilhorien ti-kêr LE PELERIN, VUE, CHEIX, FROSSAY, da zont da visitañ (gweladenniñ) kreisenn nukleel SAINT-LAURENT DES EAUX, e departamant ar Vande. Met n'eus ket netra par etre ar greisennig-se hag an heni o deus soñj sevel. Peder gwech 1 300 MWATT he do an usin hag a vo an heni greñvañ er bed. Eveljust emañ an Amerikaned a-dreñv. Brud a zo ouzhpenn eus un usin all e-kichen ewid pinwidikaad an uraniom.

Tud ar c'horn-bro n'o deus ket keloù eus ar pezh a zo klasket, na gant ar C'husulioù-kêr, na gant an E.D.F... Bodet o deus ar C'homite-difenn, ennañ labourenn-douar, micherourien, mistri-skol, dreist-holl e LE PELERIN hag a vo tapet ar muiañ. Dalc'het zo bet ur reunion gant 400 den e-barzh, med ar Maer n'en deus ket kredet diskouez e fri. Un hanter eus ar C'husul-kêr a oa ase, koulskoude.

Mad a ra ar C.F.D.T. pa lavar ez eo daw gortos tri bloaz keit ha ne vo ket kavet un diskoulm da galz a draoù : ar «restajoù» atomel, yec'hed ar re a labour e-barzh, an dienkes e-keñver ar mekanikoù, hag all... E gwirionez, e klask ar Stad sentiñ ouzh an «trustoù». Aes eo kompren perag e ya dre guzh ha mall warni.

Re a saotradur er broioù pinwidig ha re a vugale er broioù paour !

E-pad pell eo bet kudenn ar boued an heni pouesussañ war an tamm douar patates-mañ. Med evidomp-ni, tud ar broioù pinwidig, tud leun o c'hof ha re leun a-wechoù, eo deut kudenn an nerzh hag ar saotradur da vezañ an heni vrassañ, herwez klewed.

Ar petrol o tiverañ e-leizh eus kof an Olympic-Bravery peb heni a oar mad, e Breizh, petra eo ar saotradur. Med siwazh ! Piv an diaoul a vewfe eürus en deiz a-hiziw heb ar petrol benniget-mañ ?

Setu perag un dra evel ar petrol a deu da vezañ un dra lous ha saotrus pa'z eus re anezañ hag e lec'hioù dizeread. Re a draoù, pe traoù re vonnus en un tu berinag, re a voged flaerius stlapet gant an usinioù, re a gaol-fleur degasset d'ar stêrioù hag a lak ar pesked da verwel. Ha marteze iwe, re a douristed war an aochoù pad an hañv, ha war an erc'h pad ar goañv... hag all... hag all...

Med n'eo ket warc'hoazh e vo cheñchet penn d'ar vazh, ken bras vez c'hoant an dud mond war-raog ataw. Hag araog pell ne c'homo war al mor nemed pezhioù pesked-houarn evel ar petrolier newez : ar *Batillus*. An hirrañ zo bet savet beteg-hen (414 metr !). Se zo re, kalz re, ne gav ket deoc'h ?

Re a draoù saotrus e broioù ar C'hornog, med re a dud en Asia. Setu trawalc'h da lakaad ar bed da darzhañ. Bez' a zo 15 milion a dud ouzhpenn bep bloaz e Bro-India... Diviset zo bet newez zo gant gouarnamant rannvroel ar Pendjab, ma vo lakaet en toull-bac'h tud o-devo un

trede bugel ! Da vihanañ ar re a nac'ho bezañ difrouezhet (da lâred eo, gant resped deoc'h, «spazhet»). Ne vez ket efedus implij ar pilulennoù pe traoù all er broioù paour, ha niver an dud war an douar a ya war vrassaad : 4 miliard hiziw, 6 miliard er bloawezh 2000 !

Penaos ober ? Reiñ sikour d'ar broioù paour, da lakaad aneze da vezañ diorroet. An dud pinwidikoc'h na blij ket deze kaoud kement-se a vugale !

DA GENLABOURERION POBL VREIZH

*Skrivañ ho pennadoù war un tu
hebken d'ar paper ;
Lakaad an hanwioù tud ha broioù e
pennlizherennoù ;
Niverenniñ ar pajennoù.
TRUGAREZ !*

(Notenn ar moulerezh).

Fae ganin war ar brezhoneg ! eme bepred ar genaoueg.

PAPERENN EMESELAÑ

HANW.....
HANW-BADEZ.....
CHOMLEC'H.....

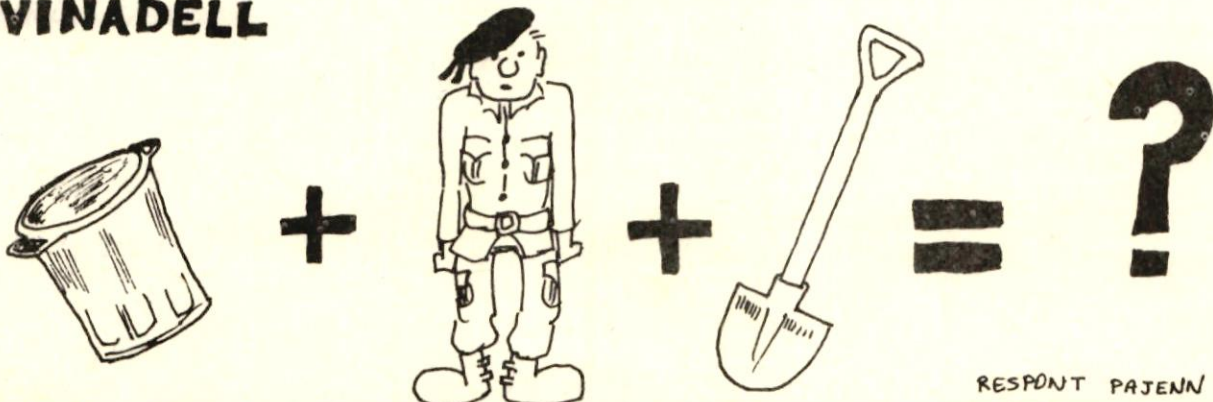
a c'houlenn dont da vezañ esei eus U.D.B.

En da (n) (r) 197

Sin :

Da gas en-dro (troc'het pe adskrivet) da :
U.D.B. — B. P. 304, 29273 BREST-CEDEX.

DIVINADELL

RESPONT PAJENN 8

BREIZH-RUZ

Pezh-c'hoari e tri arwest

ARWEST KENTAN

En ur ministi, daou ministr o kaoseal : KOSKI, ministr-stad ; CHENCHKRAK, pennvinistr :

Koski — Ac'hanta, Cheñchkrak, pe-tra az-peus da lavared diwar-benn da veaj e departamantoù ar Gornaouog ?

Cheñchkrak — Feiz, ar Vretoned-se eo re domm o gwad en o gwazhied. N'hallan ket padoud ken gante... Bah, wid, n'eo ket ur rannvroig paour-kollet am nec'ho, emichañs !... Ne vo ket cheñchet penn d'ar vazh, ahont...

Koski (*ruz e benn*) — Fidambie, nann 'vat ! Ne vo ket, sur ! An dispac'herien a dapo c'hoazh penn pounner ar vazh e korn o genoù, gand ma CRSed, ha n'eo ket ar penn skañv !...

EILVED ARWEST

Cheñchkrak (*o telefoniñ da brefed ar Finister*) — Ac'hanta, ma den ker, petra 'c'hoarvez gant ho Pretoned ?...

Ar prefed (*bec'h warnañ*) — Mesk 'zo adarre e Brest hag e lec'h all, Aotrou ar Pennvinistr ! Kement-mañ abalamour d'ur c'hozh petrolier a zo deuet en aot Eussa da ouelediñ !...

Cheñchkrak (*gant mousfent*) — Ya, ya, anavezoud a ran an afer : Lord K. en deus diskuilhet din em skouarn e oa emsavoc'h lezel al lestr da derriñ e gein war ar reier eged koll arc'hant gantañ. Kompren a rit : ul lestr ken bras ha ken koustus. Pa'z eus diouer a betrol !... Gwelloc'h 'oa koll al lestr ha godellañ arc'hant-digoll an assurañs !...

Ar prefed (*o tisonkañ e zaoulagad*) — Neuse, Aotrou, kabiten al lestr a zo deut a-ratozh-kaer en aot ?...

Cheñchkrak (*o huanadiñ*) — Evel-just ! Hogen, n'eo ket a-walc'h ! Mougite an tan en ho oaled, Aotrou, bete-gouzoud e teufe da vezañ un tan-gwall : klewed a raer re ho Pretoned daonet er c'houlz-mañ !...

TRIVED ARWEST

Paotr «*Pobl Vreizh*» o tegouezoud gant paotr an UDR :

PV — Ac'hanta, aotrou kaezh, gwall c'hwerw eo bet ar votadegoù diwezañ ewidoc'h !

UDR — N'int ket bet, avat ! Goud ousomp ema ar wirionez ganeomp, hag ar wirionez a drec'h ataw a-benn ar fin !

PV — Padal, bremañ, ho peus tapet dilañs a-walc'h, a gredan ? Ha taget oc'h a beb tu...

UDR — Martese. Med, dougen a refomp hor c'hroas beteg ar penn heb klemm na termal.

PV — Ur groas, emezoc'h°, Petore kroas eta ?

Paotr an UDR (*batet*) — Damen ! Kroas Loren, eveljust !...

GERIOU DIAES

lestr (*listri*) : batimant, bag vras ; **gouelediñ** : mont d'ar goueled, d'ar strad (o komz eus ur vag) ; **ar pennvinistr** : ministr kentañ ar gouarnamant ; **ar ministi** : ti-labour ar ministr ; **ar g-Kornaouog** : tu ar C'huzh-heol ; **dougen e groas** (*beteg ar penn*) : tro-lavar ; **gouzañv pep tra ha mont ar-raok evelkent** :

KOUMANANTIT DA

LE PEUPLE BRETON

B. P. 304 — 29273 BREST-CEDEX

HANW.....
HANW-BADEZ.....
CHOMLEC'H.....

a gess e goumanant boutin : 20 lur⁽¹⁾
skoazell : 30 lur⁽¹⁾
estrenvro : 30 lur⁽¹⁾

Amañ an arc'hant dre chekenn-bost⁽¹⁾
mandet-lizher⁽¹⁾
chekenn-bank⁽¹⁾

(1) Diverkit ar gerioù na servijont ket.

C.C.P. RENNES 2365—76.

Bep daou vis lennit

AL LIAMM

ar gelaouenn nemeti o reifñ,
c'hwec'h gwech ar bloaz, barzhonegoù,
kontadennoù, pennadoù a beb seurt ha
keleier. 80 pajenn e peb niverenn.

Rener : Ronan Huon

Koumanant : 30 lur. Studierien : 25 lur
Mme S. CHEREL, 109, bd de Verdun
RENNES - C.C.P. 2184-34 Rennes

LEVRIOU BREZHONEG (Kozh ha newez)

TI GIRAUDON
30, Straed Keranpont

22300 LANNUON

Pg. 35 04 90

DA ZESKIN BREZHONEG

HA D'E BEURZESKIN

UL LEVR NEWEZ SAVET
GANT FANCH MORVANNOU :

ASSIMIL

«AR BREZHONEG DIDORR»

AR FALZ

kelaouenn drimisiñ an Emzao
disezet gant Yann Sohier
bodet ennañ skolaerien ha kelennerien
Vreizh
a-du gant eur skol vreizheg ha laik
gwirion

Lennit Ar Falz ! Komanantit d'ar Falz !
(25 lur ewid 6 niverenn)
Ar Falz, straed Kan-ar-Gwez
29245 Plourin-Montroules
C.C.P. 430-20 H Roazon

BRAW EO AR PESK
EBREL AR BLOAZ-MAÑ

KINNIGET 'ZEUS BET DA DUD
EUSSA , 1200 TONNEL PETROL

EWID
MANN!

TRUGAREZ,
ONASSIS

EVURUSAMANT
EMA ASE AN ARME!
GANT AR "PLAN POLMAR"

UR "PLAN"
DISPAC'HEL!

UR BAL
UR SOUDARD
HAG UR SAILH

GRAET VEZ EUS SE :
"REVALORISATION DU
TRAVAIL MANUEL"

REFORMOU
JISKAR
N'INT KET
KROCH KI

KABITEN AR VATIHANT A GLENN.
SAÑSET VEFE BET LABRET
DIGANTAÑ E VUTUN MAG E
WHISKY

PEURVUIAÑ KOULSKOUDE
E KINNIGER UR SIGHRETENN
HAG UR BANNE HENI-KREÑV
D'AR RE A GAONDAONER
D'AR MARO